Analize și opinii

Col. (r) Alexandru Bochiş-Borşanu: Națiuni egale, practici inegale

Acum 29 minutes 11 Vizualizari 5 Timp de citire

Dilemele tratamentului inegal în Uniunea Europeană Introducere

Egalitatea de tratament între statele membre ale Uniunii Europene constituie unul dintre principiile fundamentale ale construcției europene. Tratele de bază, în special Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, consacră ideea că toate națiunile membre sunt egale în drepturi și obligații și că legislația europeană trebuie aplicată uniform pe întregul teritoriu al Uniunii. În realitate însă, între litera tratatelor și aplicarea practică există discrepanțe vizibile, generate de diferențele de capacitate instituțională, de nivel de dezvoltare economică, de context politic și de tradiții juridice.

Principiile egalității în cadrul Uniunii

Din punct de vedere juridic, egalitatea este garantată prin mai multe mecanisme. În primul rând, legislația europeană are prioritate în fața legislației naționale, ceea ce înseamnă că statele nu pot adopta norme contrare dreptului Uniunii. În al doilea rând, Curtea de Justiție a Uniunii Europene veghează la aplicarea uniformă a normelor și are rolul de arbitru în situațiile de conflict. De asemenea, directivele și regulamentele în domenii esențiale – de la libera circulație a persoanelor și a serviciilor, până la transparența financiară și

protecția socială – sunt concepute tocmai pentru a evita discriminarea și pentru a oferi șanse egale tuturor cetățenilor Uniunii.

Dacă în teorie principiile egalității par clare, practica dezvăluie o imagine mult mai nuanțată. Unele state întârzie transpunerea directivelor europene sau o fac incomplet, ceea ce generează decalaje în drepturile efectiv accesibile cetățenilor. În altele, chiar dacă legislația a fost adoptată, aplicarea ei este slabă din cauza resurselor instituționale limitate, a lipsei de personal specializat sau a unor influențe politice ce reduc independența organismelor de control. De asemenea, există situații de discriminare indirectă, mai greu de observat, dar cu efecte semnificative. Cerințele birocratice excesive, procedurile complicate ori barierele lingvistice pot transforma un drept recunoscut teoretic într-o realitate greu accesibilă.

Țările dezavantajate

Statele din Europa Centrală și de Est, printre care România, Bulgaria, Polonia sau Ungaria, se află adesea în situația de a porni cu un dezavantaj. Ele se confruntă cu dificultăți în a transpune la timp legislația europeană, au resurse instituționale mai reduse și se lovesc de vulnerabilități structurale legate de corupție și de independența justiției. Toate acestea fac ca egalitatea prevăzută în tratate să nu fie mereu resimțită de cetățenii lor în mod real.

Țările favorizate

În contrast, statele vestice și nordice ale Uniunii – Germania, Franța, țările Benelux sau Scandinavia – beneficiază de o tradiție administrativă solidă, instituții eficiente și resurse considerabile. Aceasta le permite să implementeze rapid și riguros legislația europeană, să asigure o supraveghere strictă și să ofere cetățenilor un acces efectiv la drepturile garantate de Uniune. În aceste state, principiul egalității este mai mult decât o normă juridică; el se transformă într-o practică funcțională, vizibilă în viața de zi cu zi.

Situația particulară a statelor mici sau insulare

Există și un grup distinct de state, precum Malta sau Cipru, care adoptă o strategie diferită. Ele își construiesc atractivitatea economică prin politici fiscale permisive și printr-o anumită flexibilitate administrativă. Această poziționare le aduce beneficii semnificative, atrăgând capital și investiții străine. Totuși, aceste avantaje sunt dublate de critici constante la nivel european, care vizează lipsa de transparență și aplicarea mai laxă a normelor financiare. În aceste cazuri, tratamentul egal prevăzut de tratate se transformă într-un echilibru fragil între beneficii economice și presiuni politice.

Legislația financiară și uniformitatea aplicării

Un domeniu aparte îl reprezintă cel financiar. Aici, Uniunea Europeană a adoptat în ultimii ani atât directive, cât și regulamente, în încercarea de a asigura reguli uniforme. Regulamentele, fiind direct aplicabile, promit o armonizare mai rapidă, însă chiar și în aceste cazuri capacitatea autorităților naționale de a supraveghea și sancționa rămâne inegală. Un regulament poate prevedea standarde stricte de transparență sau de prevenire

a spălării banilor, dar dacă autoritatea unui stat nu are resursele necesare pentru a le aplica, principiul uniformității devine mai degrabă o intenție decât o realitate.

Egalitatea de tratament între statele membre ale Uniunii Europene este ferm înscrisă în tratate și confirmată de jurisprudența Curții de Justiție. Totuși, aplicarea practică a acestui principiu variază considerabil. Statele din est, cu resurse limitate și instituții aflate încă în consolidare, se confruntă cu dificultăți ce le dezavantajează în raport cu statele vestice, mai puternice și mai bine organizate. Între aceste două extreme, statele mici sau insulare aleg adesea o cale proprie, valorificând flexibilitatea fiscală, dar asumându-și riscul criticilor europene.

În ansamblu, uniformitatea aplicării legilor europene rămâne mai degrabă o țintă spre care Uniunea aspiră decât o realitate deplin atinsă. Consolidarea capacității instituționale, întărirea mecanismelor de supraveghere și utilizarea mai riguroasă a condiționalităților financiare sunt pași necesari pentru a transforma principiul egalității dintr-o promisiune juridică într-o realitate resimțită de toți cetățenii Uniunii.

Autor: Col. (r) Alexandru Bochiş-Borşanu

Sursa: https://www.art-emis.ro/jurnalistica/natiuni-egale-practici-inegale

Bibliografie selectivă

– Documente și surse oficiale ale Uniunii Europene
– Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE).
– Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).
– Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.
– Curtea de Justiție a Uniunii Europene – jurisprudență relevantă privind principiul nediscriminării și efectul direct.
– Consiliul Uniunii Europene. Pachetul legislativ anti-spălare de bani (AML Package 2024). Bruxelles, 2024.
– Comisia Europeană. Raport anual privind aplicarea dreptului Uniunii. Bruxelles, ediții recente.
– Comisia Europeană. Raportul privind statul de drept în Uniunea Europeană. Bruxelles, ediții anuale.

Despre autor

editor